

פרשת כי תצא

עניני הפרשה: אשת יפת תואר • בן סורר ומורה • מצוות שבין אדם לחבירו • עניני נישואין וגירושין • מצוות שונות • זכירת מעשה עמלק ומחייתו

דין ושם סוקלים אותו, כיון שירדה תורה לסוף דעתו, שלאחר שיכלה את ממון הוריו ירצה להמשיך לנהוג בדרך זו, ולצורך כך ישדוד בני אדם, עד שיעשה מעשים שמחייבים אותו מיתה, ולכן אמרה תורה מוטב שאדם זה ימות כשהוא עדיין זכאי, ולא ימות לאחר שיעבור על עבירות חמורות יותר.

• **מצוות שבין אדם לחבירו: מצוות בדרכים:** אדם המוצא אבידה של אדם מישראל, בעל חיים או בגד וכדומה, אינו רשאי להתעלם מהם ולהשאירם אבודים, אלא עליו להשיבו לחבירו. ואם אינו יודע למי שייכת האבידה, עליו לאוספה לביתו ולשומרה עד שידע מי הוא הבעלים.

הרואה את חבירו הולך עם חמורו או שורו כשהם נושאים משא, ונפל המשא ואין הבעלים יכול לשוב ולהטעינו לבדו, חייב לסייע לו בהטענת המשא, ובתנאי שהבעלים עצמו גם כן עוסק בכך.

דיני הלוואה לישראל: המלווה לחבירו בסף או מאכלים וכדומה, אסור לו להלוות בריבית. ואם אין הלווה פורע את חובו בזמנו אסור להכנס לביתו ליטול ממנו משכון, אלא שליח בית דין מחייב את הלווה להוציא מעצמו משכון

• **אשת יפת תואר:** כאשר יוצאים ישראל למלחמת הרשות [כגון שרוצה המלך להרחיב את גבולות ארץ ישראל, וכובש את הארצות שסביבו] שבה אין חובה להמית את כל האויבים, התירה התורה לאדם היוצא למלחמה לקחת לו אשה מבנות הגויים שראה בעת המלחמה [כיון שירדה תורה לסוף דעתו של האדם, שאם לא היו מתירים לו אותה, היה נושא אותה אפילו באיסור], אך קודם לכן עליו להביאה לביתו, שם היא מגלחת את שיער ראשה ומגדלת את צפרניה, כדי שתתגנה בעיניו ואולי מתוך כך לא ישאנה. ואם לאחר חודש ימים עדיין רוצה הוא לשאת אותה, עליו לגיירה ורשאי לישא אותה. ואם לא - אינו רשאי למוכרה, אלא עליו לשלחה לנפשה.

ומכל מקום רמזה התורה למי שעושה כן ונושא אותה, שסופו לישנא אותה, והבן שיוולד לו ממנה יהא בן סורר ומורה.

• **בן סורר ומורה:** הורים שבנם אינו שומע בקולם, גונב מהם ממון וקונה בו בשר ויין, ואוכל ושותה בדרך זלילה וסביאה, לוקחים אותו לבית דין, ושם מלקים אותו. אם לאחר מכן הוא ממשיך בהנהגה זו, לוקחים אותו לבית

מביתו ונותנו למלוה. אסור ליטול מהלוה כמשכון ריחיים וכדומה, שהם דברים שעושים בהם אוכל נפש. ואם הלוה הוא עני וזקוק למשכון, צריך המלוה להחזירו לו בזמן שדרכו להשתמש בו.

דיני פועלים: המעסיק פועל במלאכתו, בין יהודי, בין גר צדק ואפילו גר תושב, וכן אם שכר ממנו בהמה או כלים, אסור לו לעשוק את שכרו ולהמנע מלשלם לו. ומצווה לתת א שכרו באותו יום שעבד אצלו או שהשכיר לו את בהמתו או כליו, קודם שקיעת החמה.

פועל העושה מלאכה בכרמו או בשדהו של הבעלים, רשאי לאכול מהענבים או מהתבואה כמה שירצה, אך אינו רשאי ליטול עמו פירות בכליו.

מתנות עניים: הקוצר את שדהו ושכח עומר בשדה, וכן השוכח חלק מהפירות שקטף בשדה, אסור לו לחזור וליטלם, אלא משאירם לעניים. הקוטף את פירות עציו, צריך להשאיר בהם 'פאה' לעניים. הבודד ענבים בכרמו, עליו להשאיר לעניים את האשכולות הקטנים, שענביהם בודדים ופזורים.

איסורי אונאה במקח וממכר: אסור לאדם להשתמש במשקולות שאינם מכוונים, ואף להשהותם בביתו אסור, והמרמה על ידי משקולות מזויפים מתועב בעיני ה'.

• **עניי נישואין וגירושין:** נישואין: צייתה התורה על כל אדם הבא לישא אשה, שיקדשנה תחילה על ידי נתינת כסף או כתיבת שטר, ואחר כך ישאנה. ובשנה הראשונה לאחר הנישואין אין החתן יוצא לצבא, ואף לא לספק מים ומזון או לתקן את הדרכים ליוצאי הצבא, אלא נקי הוא לביתו כל אותה שנה, ומשמח את אשתו החדשה.

גירושין: אדם הרוצה לגרש את אשתו, עושה זאת רק על ידי כתיבת שטר גירושין, ונתינתו בידה, ועל ידי זה

מותרת היא להנשא למי שתרכה. אמנם, אף שמותר לאדם [שאינו כהן] להחזיר את גרושתו, אך אם כבר נישאה לאדם אחר והתגרשה או התאלמנה ממנו, אסור לבעלה הראשון לחזור ולישא אותה.

יבום: אדם שמת ללא צאצאים כלל, ויש לו אח מאביו, אסורה אשת המת להנשא לאדם זר אלא צריכה היא 'להתייבם', להנשא לאחד מאחי בעלה, והאח שייבם נוטל את חלק המת בירושת אביהם. ואם אין אחד האחים רוצה לייבמה, עליהם ללכת לבית דין, שם עליו לומר בפניהם שאינו רוצה לייבמה, והיא חולצת את נעלו ויורקת על הארץ בפניו, ולאחר החליצה מותרת היא להנשא למי שתרכה.

פסולי חיתון: אדם מישראל שנולד מאב ואם האסורים זה על זה באיסור כרת, כגון אח ואחות או אשת איש, מכונה 'ממזר' ואסור לו לישא בת ישראל, וכן בניו ובני בניו עד עולם אסורים בבת ישראל [אך מותרים בגיורת].

כל אחד מאומות העולם שהתגייר, רשאי מיד לישא בת ישראל. אבל גר שהתגייר מעמון ומואב אינו רשאי לישא בת ישראל, ואף בניו ובני בניו עד עולם אסורים לישא בת ישראל, כיון שכאשר יצאו ישראל ממצרים לא קדמו אותם אומות אלו בלחם ומים כפי שהיה ראוי להם לעשות, ואף שכרו את בלעם בן בעור לקלל את ישראל, ויעצו עליהם עצה רעה להחטיא אתכם. אך גיורת עמונית או מואבית מותרת להנשא לאדם מישראל.

אמנם גר שהתגייר מבני עשיו או מארץ מצרים, רק הוא ובניו אסורים לישא בת ישראל, אך בן בנו של הגר מותר בבת ישראל, כיון שבזמן יוסף הצדיק היו מצרים אכסניה לישראל בשנות הרעב, ואף את בני עשיו אין לתעב ולהרחיק לגמרי, אף על פי שיצאו למלחמה לקראת

ישראל בצאתם ממצרים, כיון שעשיו אביהם היה אח ליעקב אבינו, ומזרע אברהם ויצחק.

• **מצוות שונות:** אסור לאיש ללבוש בגדי נשים, ואסור לאשה ללבוש בגדים המיוחדים לאנשים, שמתוך כך יושב האיש בין הנשים והאשה בין האנשים ובאים לידי חטא, והעושים כן מתועבים בעיני ה'.

ההולך בדרך ומוצא קן צפור, והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים, אסור לו ליטול אותם כשהאם עדיין שם, אלא עליו לשלחה תחילה ואחר כך רשאי ליטול את האפרוחים או הביצים.

הבונה בית חדש חייב לבנות מעקה, כדי שלא יבואו הדרים שם לידי סכנת נפילה, ואף על פי שנגזר עליו הדבר קודם לכן שיפול, מכל מקום מגלגלים חובה על ידי חייב, וצריך האדם להזהר שלא יארעו דברים אלו על ידו.

כלאיים: אסור לזרוע תבואה יחד עם גפן במקום אחד, ואם עשה כן - הכל נאסר באכילה ובהנאה. אסור לחרוש עם שני בעלי חיים שונים, כגון שור וחמור, וכן אסור להוליכם יחד לישא משאות וכדומה. אסור ללבוש בגד העשוי מתערובת של צמר ופשתן יחד, אלא אם כן מקיים בבגד זה מצוות ציצית באופן שאין לו דרך אחרת, וכגון

בגד של פשתן, שיש להטיל בו פתיל תכלת, שהוא צמר, כיון שקיום מצוות עשה דוחה איסור לא תעשה.

מצוות עשה להזהר בכל עניני הצרעת, לעשות כמו שיורו הכהנים, ולא לתלוש או לחתוך את סימני הצרעת, וכדי שלא יבוא האדם לידי צרעת ציורה התורה לזכור את הצרעת שלקתה בה מרים הנביאה מחמת שדיברה על משה רבינו, ומתוך שיזהר האדם מלדבר לשון הרע, לא ילקה בצרעת.

המשתמש בבעל חיים לעשות מלאכה בדבר של אכילה, וכגון הדש את התבואה על ידי שור, אסור לו למנוע ממנו מלאכול מהמאכלים שהוא עוסק בהם.

• **זכירת מעשה עמלק ומחיתו:** מצוה לזכור את מה שעשה לנו עמלק כאשר יצאנו ממצרים, שכל האומות פחדו להלחם בישראל, ועמלק היה הראשון שהתחיל להלחם בהם, והיה מחטיא ומכה את החוטאים בישראל, שנפלטו מענני הכבוד, ולא פחד עמלק שה' יענישו על כך. והצטוו ישראל שכאשר יכנסו לארץ, ויסיימו להלחם באויבים שסביבם, ילחמו בעמלק ויכריתו את זכרו לגמרי, אנשים נשים וטף, ואפילו את הבהמות של עמלק הצטוו להשמיד, כדי שלא להשאיר שום זכר לאומה רעה זו.

